

डिजिटल स्वायल म्याप व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१

(मा. मन्त्रीस्तर निर्णयबाट मिति २०८१/१०/१४ मा स्वीकृत)

नेपाल सरकार
कृषि तथा पशुपन्धी विकास मन्त्रालय
सिंहदरवार, काठमाडौं

डिजिटल स्वायल म्याप व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१

प्रस्तावना: माटोको उर्वराशक्ति सम्बन्धी विभिन्न जानकारीहरूको संकलन तथा अभिलेखीकरणका लागि डिजिटल स्वायल म्याप व्यवस्थापन गर्दै कृषक, प्राविधिक, अनुसन्धानकर्ता तथा नीति निर्माताहरूको माटो सम्बन्धी सूचनामा पहुँच स्थापना गर्न वाञ्छनीय भएकोले, नेपाल सरकार (कार्य विभाजन) (दोस्रो संसोधन) नियमावली, २०८० को अनुसूची २ को बुँदा ६ (८) बमोजिमको कार्य सञ्चालन गर्न सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ को दफा १४ र सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) नियमावली, २०६५ को नियम ९ को उपनियम (१) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयले यो कार्यविधि तयार गरेको छ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस कार्यविधिको नाम "डिजिटल स्वायल म्याप व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१" रहेको छ।

(२) यो कार्यविधि स्वीकृत भएको मितिदेखि लागू हुनेछ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,

क) "अभिलेख" भन्नाले माटो स्वस्थता प्रमाण पत्रमा उल्लेख भएको माटोको उर्वराशक्ति परीक्षण पश्चातको नतिजा अभिलेख सम्झनु पर्दछ।

ख) "कार्यक्रम" भन्नाले डिजिटल स्वायल म्याप सञ्चालन, व्यवस्थापन सम्बन्धी दफा ५ मा उल्लेख भएका सम्पूर्ण क्रियाकलापहरू सम्झनु पर्दछ।

ग) "केन्द्रीय कृषि प्रयोगशाला" भन्नाले संघीय मन्त्रालय अन्तर्गतको कृषि विभाग मातहतको केन्द्रीय कृषि प्रयोगशाला सम्झनु पर्दछ।

घ) "जिल्ला सम्पर्क व्यक्ति" भन्नाले प्रदेश मन्त्रालयले तोकेको जिल्ला स्थित कृषि हेर्ने कार्यालयका प्राविधिक अधिकृत सम्झनु पर्दछ।

ङ) "डिजिटल स्वायल म्याप (डि.एस.एम)" भन्नाले यस कार्यविधि बमोजिम परीक्षण गरिएका माटोको विवरणहरूलाई विद्युतिय प्रणालीमा प्रविष्ट गरी तयार गरिएको विद्युतिय नक्सा सम्झनु पर्दछ।

च) "निर्देशक समिति" भन्नाले दफा १४ बमोजिम गठन भएको समिति सम्झनु पर्दछ।

छ) "प्रदेश मन्त्रालय" भन्नाले प्रदेश स्थित कृषि क्षेत्र हेर्ने मन्त्रालय सम्झनु पर्दछ।

ज) "प्रदेश समिति" भन्नाले दफा १८ बमोजिम गठन भएको समिति सम्झनु पर्दछ।

झ) "प्रयोगशाला" भन्नाले दफा १० बमोजिमका प्रयोगशालाहरू सम्झनु पर्दछ।

२१/११
रावि

- ज) "प्राविधिक समिति" भन्नाले दफा १६ बमोजिम गठन भएको समिति सम्झनु पर्दछ।
- ट) "माटो स्वस्थता प्रमाण पत्र" भन्नाले अनुसूची ४ बमोजिमको अभिलेख सहितको प्रतिवेदन सम्झनु पर्दछ।
- ठ) "राष्ट्रिय माटो विज्ञान अनुसन्धान केन्द्र" भन्नाले नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् अन्तर्गतको राष्ट्रिय माटो विज्ञान अनुसन्धान केन्द्र सम्झनु पर्दछ।
- ड) "संघीय मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकारको कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय सम्झनु पर्दछ।
- ढ) "स्थानीय सम्पर्क व्यक्ति" भन्नाले सम्बन्धित स्थानीय तहको कृषि हेर्ने शाखाको प्रमुख वा शाखाले तोकेको प्राविधिक सम्झनु पर्दछ।

परिच्छेद-२

उद्देश्य तथा कार्यान्वयन मोडालिटी

३. उद्देश्य: यस कार्यविधिको उद्देश्य देशभरीबाट संकलित नमूना माटोहरूको उर्वराशक्ति सम्बन्धी विवरणहरूलाई डिजिटल स्वायल म्यापको माध्यमबाट एकत्रित गरी सरोकारवालाहरूलाई जानकारी प्रदान गर्नु हो। यस कार्यविधिको अन्य उद्देश्यहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्:

- (क) कृषकको खेत बारीको नमूना माटो परीक्षण गरी माटो स्वस्थता प्रमाण पत्र जारी गर्ने।
 (ख) परीक्षण नतिजाका आधारमा कृषक तहमा माटो व्यवस्थापन गर्न आधार तयार गर्ने।
 (ग) माटो व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्न सहयोग पुर्याउने।

४. कार्यान्वयन मोडालिटी: (१) यस कार्यविधि बमोजिमको कार्यक्रम देशैभरि सञ्चालन गरिनेछ।

(२) कार्यक्रम सञ्चालनको लागि संघीय र प्रदेश मन्त्रालयले हरेक आर्थिक वर्षमा आवश्यक बजेट विनियोजन गर्नेछन्।

(३) संघीय र प्रदेश मन्त्रालय मातहत रहेका माटो सम्बन्धी दफा १० बमोजिमका प्रयोगशालाहरूबाट जिल्ला स्थित कार्यालय र स्थानीय तहको समन्वय तथा सहकार्यमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ।

(४) परिच्छेद ३ बमोजिमको प्रक्रिया अनुसार नमूना माटोहरूको परीक्षण नतिजा दफा ११ अनुसारको एकाईले प्राप्त गरी आवधिक रूपमा डिजिटल स्वायल म्यापमा अध्यावधिक एवं व्यवस्थित गर्नेछ।

(५) कार्यक्रम अन्तर्गत माटो नमूना संकलन तथा परीक्षण कार्यलाई क्रमशः सबै जिल्ला तथा पालिकाहरू समेट्ने गरी देशव्यापी रूपमा सञ्चालन गर्न जिल्ला अनुसार वार्षिक लक्ष्य सहितको कार्य योजना तयार गरी वार्षिक कार्यक्रम बजेटमा राखिने छ।

रचित

५. क्रियाकलापहरू: यस कार्यविधि बमोजिम देहाय अनुसारका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न सकिनेछ।

- (क) माटो नमूना संकलन र परीक्षण
- (ख) माटो स्वस्थता प्रमाण पत्र वितरण
- (ग) माटो नमूना संकलन तथा परीक्षण सम्बन्धी तालिम
- (घ) प्रयोगशाला पूर्वाधारको स्तरोन्नती कार्य
- (ङ) जी.पी.एस. लगायत आवश्यक उपकरणहरू खरिद
- (च) रसायन लगायत आवश्यक सामग्रीहरूको खरिद तथा व्यवस्थापन
- (छ) अनुगमन तथा नियमन

परिच्छेद-३

माटो परीक्षण र माटो स्वस्थता प्रमाण पत्र वितरण प्रक्रिया

६. माटोको नमूना संकलन: (१) यस कार्यविधि बमोजिम माटोको नमूना संकलन गर्न फिल्डमा खटिनु भन्दा अघि देहाय बमोजिमका पूर्व तयारी गर्नु पर्नेछ।

- (क) माटोको नमूना संकलन गर्ने जिल्ला, स्थानीय तह र वडाको पहिचान गर्ने।
- (ख) माटोको नमूना संकलन गर्न चाहिने उपकरणहरू जस्तै: जी.पी.एस., अगर, खुपी, कोदालो, प्लास्टिक व्याग आदिको व्यवस्था गर्ने।
- (ग) माटोको नमूना संकलन कार्यका लागि दफा ७ अनुसारको समयमा गर्ने।
- (घ) माटोको नमूना संकलन गर्ने कार्यका लागि जिल्लास्थित सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय गरी कार्यान्वयन योजना तयार गर्ने।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको पूर्व तयारी पश्चात माटोको नमूना संकलन गर्ने क्रममा देहाय बमोजिमको कार्य गर्नु पर्नेछ।

(क) माटोको नमूना संकलन गर्ने क्षेत्रफल (जग्गा) को यकिन गर्ने र उक्त जग्गाको मोहडा, जमिनको झुकाव, माटोको प्रकार आदिको आधारमा जमिनको प्रतिनिधित्व हुनेगरी पहाडि क्षेत्रमा २.५ हेक्टरसम्म तथा तराई क्षेत्रमा ५ हेक्टरसम्म खेती गरिएको जग्गाबाट एउटा कम्पोजिट माटो नमूना संकलन गर्ने स्थानको छनोट गर्ने।

(ख) माटोको नमूना संकलन स्थानको जीयो पोजीसन यकिन गर्ने।

(ग) माटो नमूना संकलन हुने जमिनको जग्गाधनी पहिचान गर्ने र निजको पहिचान खुल्ने विवरण तोकिएको ढाँचामा संकलन गर्ने।

(घ) माटोको नमूना संकलन कार्य आवश्यक उपकरणहरूको मद्दतले जमिनको सतहबाट १५ देखि २० से.मि. सम्मको गहिराईबाट करिब ५०० ग्राम नमूना माटो प्याकेजिङ गर्ने।

३
रविप

(३) माटोको नमूना संकलन गर्ने कार्य प्रयोगशालाले सम्बन्धित जिल्ला सम्पर्क व्यक्ति र स्थानीय तहको कृषि शाखाको समन्वयमा गर्नु पर्नेछ।

(४) प्रयोगशालाले प्राप्त कार्ययोजना बमोजिम माटो नमूना संकलन कार्य गर्नु पर्नेछ।

(५) माटोको नमूना संकलन अनुसूची २ बमोजिम गर्नु पर्नेछ।

७. माटो नमूना संकलन गर्ने समय: (१) यस कार्यविधि बमोजिम माटोको नमूना संकलन देहाय बमोजिमको समयमा गर्नु पर्नेछ।

(क) वर्षेवाली कटानी पश्चात मलखाद प्रयोग गर्नु अगावै खेत/बारी खाली हुने समय

(ख) हिउँदेवाली कटानी पश्चात् मलखाद प्रयोग गर्नु अगावै खेत/बारी खाली हुने समय

(ग) अन्य वाली कटानी पश्चात मलखाद प्रयोग गर्नु अगावै खेत/बारी खाली हुने समय

८. माटो परीक्षण: (१) दफा ६ अनुसार संकलन भएका नमूना माटोको परीक्षण प्रयोगशालाले अनुसूची-३ मा उल्लेख भएको स्ट्यान्डर्ड अपरेटिङ प्रोसिडियर बमोजिम गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम परीक्षण गरिएका नमूना माटोहरुको नतिजालाई कम्पाईल गरी दफा ११ बमोजिमको एकाईमा नियमित रुपमा पठाउनु पर्नेछ।

९. माटो स्वस्थता प्रमाण पत्र तयारी तथा वितरण: दफा ८ बमोजिम परीक्षण गरिएका नमूना माटोको परीक्षण नतिजा अनुसूची-४ बमोजिमको माटो स्वस्थता प्रमाण पत्रको ढाँचामा सम्बन्धित प्रयोगशालाहरुले छपाई कृषकहरुलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

१०. प्रयोगशाला: (१) यस कार्यविधि बमोजिम देहायका प्रयोगशालाहरु माटो नमूना संकलन र परीक्षण कार्यमा संलग्न हुनेछन्। प्रयोगशालाको जिम्मेवारी बाँडफाँड अनुसूची १ बमोजिम हुनेछ।

(क) माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, सुरुङ्गा, झापा

(ख) कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, तरहरा, सुनसरी

(ग) माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, झुम्का, सुनसरी

(घ) माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, राजविराज, सप्तरी

(ङ) राष्ट्रिय धानवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, हर्दिनाथ, धनुषा

(च) माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, हेटौंडा, मकवानपुर

(छ) समशितोष्ण वागवानी विकास केन्द्र, कीर्तिपुर, काठमाण्डौ

(ज) राष्ट्रिय मकैवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, रामपुर, चितवन

(झ) माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, पोखरा, कास्की

(ञ) कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, लुम्ले, कास्की

(ट) राष्ट्रिय गहुँवाली अनुसन्धान कार्यक्रम, भैरहवा, रुपन्देही

(ठ) माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, खजुरा, बाँके

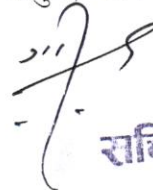
(ड) एकिकृत कृषि प्रयोगशाला, सुर्खेत

४

राचित

- (ढ) कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, खजुरा, बाँके
- (ण) माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, सुन्दरपुर, कन्चनपुर
- (त) निर्देशक समितिले तोकेका अन्य प्रयोगशालाहरु

(२) उपदफा (१) मा उल्लेखित प्रयोगशालाहरुको परीक्षणको गुणस्तर एकिन गर्ने कार्य देहायका प्रयोगशालाहरुबाट हुनेछ।

- (क) केन्द्रीय कृषि प्रयोगशाला, हरिहरभवन, ललितपुर
- (ख) राष्ट्रिय माटो विज्ञान अनुसन्धान केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर

(३) उपदफा (२) बमोजिमका प्रयोगशालाले आवश्यकता अनुसार आफैले पनि स्वतन्त्र रूपमा नमूना संकलन तथा परीक्षण कार्य गर्न सक्नेछन्।

परिच्छेद-४

डिजिटल स्वायल म्याप व्यवस्थापन र सञ्चालन

११. डिजिटल स्वायल म्याप व्यवस्थापन एकाई: (१) प्रयोगशालाहरुबाट प्राप्त माटो परीक्षण नतिजालाई डिजिटल स्वायल म्यापमा व्यवस्थापन (अभिलेखिकरण र अद्यावधी) गर्ने कार्यको लागि राष्ट्रिय माटो विज्ञान अनुसन्धान केन्द्रमा एक डिजिटल स्वायल म्याप व्यवस्थापन एकाई रहनेछ।

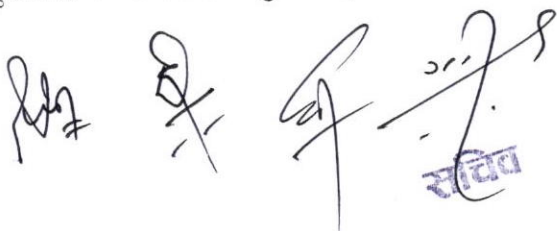
(२) उपदफा (१) बमोजिमको एकाईले डिजिटल स्वायल म्यापका लागि चाहिने वेभ पोर्टलको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको कार्य गर्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको एकाईले देशभरीबाट प्राप्त माटो परीक्षणको नतिजाहरुको संकलन गरी २/२ वर्षमा डिजिटल स्वायल म्याप (डि.एस.एम) अद्यावधिक गर्नेछ।

१२. वार्षिक कार्यक्रम बजेट: डि.एस.एमको समग्र व्यवस्थापनको लागि वार्षिक कार्यक्रममा बजेट विनियोजन गरिनेछ।

१३. अभिलेख तथा प्रतिवेदन: (१) प्रयोगशालाले वितरण गरिएको माटो स्वस्थता प्रमाण पत्रको अभिलेख राखी सोको प्रतिलिपि र परीक्षण नतिजाहरु इलेक्ट्रोनिक माध्यमद्वारा एकत्रित गरी दफा ११ बमोजिमको एकाई तथा केन्द्रीय कृषि प्रयोगशालालाई त्रैमासिक र वार्षिक रूपमा प्रतिवेदन बुझाउनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त विवरण तथा दस्तावेजहरु दफा ११ बमोजिमको एकाईले सुरक्षासाथ अभिलेख गर्नु पर्नेछ।

परिच्छेद-५

संस्थागत व्यवस्था

१४. निर्देशक समिति: (१) यस कार्यविधि बमोजिम डिजिटल स्वायल म्याप व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा मार्गनिर्देशन प्रदान गर्न देहाय बमोजिमको निर्देशक समिति रहनेछ।

(क) सचिव, संघीय मन्त्रालय	- अध्यक्ष
(ख) कार्यकारी निर्देशक, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	- सदस्य
(ग) सचिव (कम्तिमा २ जना), प्रदेश मन्त्रालय	- सदस्य
(घ) सह-सचिव, योजना तथा विकास सहायता समन्वय महाशाखा, संघीय मन्त्रालय	- सदस्य
(ङ) महानिर्देशक, कृषि विभाग	- सदस्य
(च) प्रमुख, राष्ट्रिय माटो विज्ञान अनुसन्धान केन्द्र	- सदस्य
(छ) प्रमुख, केन्द्रीय कृषि प्रयोगशाला	- सदस्य-सचिव

(२) सदस्य सचिवले अध्यक्षसँग परामर्श गरी विशेषज्ञ वा अन्य पदाधिकारीहरूलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ।

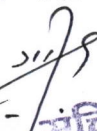
(३) निर्देशक समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य सचिवले बोलाउन सक्नेछ।

१५. निर्देशक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) निर्देशक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि समन्वय गर्ने।
- कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्बन्धमा आवश्यक मार्गनिर्देशन प्रदान गर्ने।
- कार्यक्रमको आवधिक समीक्षा, मुल्याङ्कन तथा अनुगमन गर्ने/गराउने।
- कार्यक्रमको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्थापनको लागि समन्वय गर्ने।
- समग्र कार्यक्रमको वार्षिक लक्ष्य सहितको कार्य योजना तयार गर्ने/गराउने।
- कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा आइपर्ने नीतिगत बाधा अड्चन फुकाउने।

१६. प्राविधिक समिति: (१) दफा १५ बमोजिमको निर्देशक समितिलाई प्राविधिक पृष्ठपोषण गर्न देहाय बमोजिमको प्राविधिक समिति रहनेछ।

(क) प्रमुख, केन्द्रीय कृषि प्रयोगशाला	- अध्यक्ष
(ख) शाखा प्रमुख, माटो विषय हेर्ने शाखा, संघीय मन्त्रालय	- सदस्य
(ग) शाखा प्रमुख, माटो व्यवस्थापन शाखा, कृषि विभाग	- सदस्य
(घ) उप सचिव, भूमि व्यवस्था सम्बन्धी कार्य गर्ने संघीय मन्त्रालय	- सदस्य
(ङ) प्रमुख, माटो परीक्षण शाखा, केन्द्रीय कृषि प्रयोगशाला	- सदस्य
(च) प्रमुख, राष्ट्रिय माटो विज्ञान अनुसन्धान केन्द्र	- सदस्य-सचिव

सचिव

(२) सदस्य सचिवले अध्यक्षसँग परामर्श गरी विशेषज्ञ वा अन्य पदाधिकारीहरूलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(३) प्राविधिक समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य सचिवले बोलाउन सक्नेछ ।

१७. प्राविधिक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) प्राविधिक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) कार्यक्रम कार्यान्वयनमा आइपर्ने प्राविधिक विषयमा राय उपलब्ध गराउने ।
- (ख) वार्षिक कार्यक्रमका लागि प्रदेश तथा जिल्ला अनुसार प्रयोगशालाहरूलाई माटो परीक्षण संख्या सहितको कार्ययोजना तयार गरी सिफारिस गर्ने ।
- (ग) कार्यक्रम कार्यान्वयनमा नीतिगत समस्या देखिएमा सोको समाधानका लागि उपाय सहित निर्देशक समितिमा लैजाने ।
- (घ) कार्यविधि उपर केही संशोधन गर्नु पर्ने भएमा निर्देशक समितिमा लैजाने ।
- (ङ) कार्यक्रमको स्थलगत अनुगमन कार्य गर्ने ।
- (च) निर्देशक समितिको निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने/गराउने ।

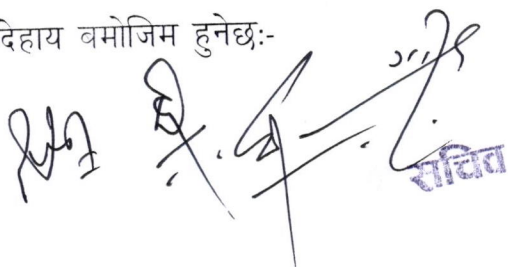
१८. प्रदेश समिति: (१) डिजिटल स्वायत्त म्याप कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि प्रदेश अन्तर्गत देहाय बमोजिमको प्रदेश कार्यान्वयन समिति रहनेछ ।

(क) निर्देशक, कृषि विकास निर्देशनालय	- अध्यक्ष
(ख) महाशाखा प्रमुख, माटो विषय हेर्ने महाशाखा, प्रदेश मन्त्रालय	- सदस्य
(ग) शाखा प्रमुख, कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय (माटो परीक्षण)	- सदस्य
(घ) कृषि शाखा प्रमुख, सम्बन्धित प्रदेशको कम्तिमा दुई वटा स्थानीय तह	- सदस्य
(ङ) प्रमुख, प्रादेशिक माटो परीक्षण प्रयोगशाला	- सदस्य सचिव

(२) सदस्य सचिवले अध्यक्षसँग परामर्श गरी विशेषज्ञ वा अन्य पदाधिकारीहरूलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(३) प्रदेश समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य सचिवले बोलाउन सक्नेछ ।

१९. प्रदेश समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) प्रदेश समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) जिल्ला तथा स्थानीय तहमा कार्यक्रम सञ्चालनको लागि समन्वय गर्ने।
- (ख) जिल्ला सम्पर्क व्यक्ति तोक्नको लागि प्रदेश मन्त्रालयसँग समन्वय गर्ने।
- (ग) प्रभावकारी कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहजिकरण गर्ने।
- (घ) यस कार्यविधि बमोजिम आवश्यक कार्य गर्ने/गराउने।

२०. जिल्ला सम्पर्क व्यक्ति: (१) प्रदेश अन्तर्गतको जिल्लास्थित कृषि हेर्ने कार्यालयमा कार्यरत अधिकृत प्राविधिकलाई कृषि विकास निर्देशनालयले जिल्ला सम्पर्क व्यक्ति तोक्नेछ।

(२) जिल्ला सम्पर्क व्यक्तिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ।

(क) स्थानीय तह र सम्बन्धित प्रयोगशाला बीच माटोको नमूना संकलन तथा परीक्षणका लागि समन्वय गर्ने।

(ख) स्थानीय तहका प्राविधिकलाई क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालनमा सहजिकरण गर्ने।

२१. स्थानीय तह सम्पर्क व्यक्ति: (१) स्थानीय तहको कृषि शाखा प्रमुख वा शाखाले तोकेको प्राविधिक स्थानीय तह सम्पर्क व्यक्ति हुनेछ।

(२) स्थानीय तह सम्पर्क व्यक्तिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ।

(क) माटोको नमूना संकलनका लागि स्थल छनोट तथा कृषक पहिचान गर्न सहयोग गर्ने।

(ख) प्रयोगशालाको प्राविधिकको समन्वयमा माटोको नमूना संकलन गर्ने।

(ग) प्रयोगशालाबाट प्राप्त माटो स्वस्थता प्रमाणपत्र कृषकलाई वितरण र नतिजाको जानकारी गराउने।

(घ) डिजिटल स्वायल म्यापको आधारमा आफ्नो पालिकाका कृषकहरूलाई माटोको अवस्थाबारे जानकारी गराउने।

परिच्छेद-६

निकायगत भूमिका

२२. संघीय मन्त्रालयः (१) यस कार्यविधि बमोजिम संघीय मन्त्रालयको भूमिका देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने वित्तीय श्रोत र प्राविधिक जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने ।
- (ख) कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आवश्यक नीति, रणनीतिहरूको तर्जुमा परिमार्जन गर्ने/गराउने ।
- (ग) प्रयोगशालाले सम्पादन गर्ने कार्यहरूको अनुगमन, मुल्याङ्कन र प्रभाव अध्ययन गर्ने/गराउने ।
- (घ) कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा आइपर्ने नीतिगत बाधा अड्चन फुकाउन निर्णय गर्ने/गराउने ।
- (ङ) कार्यक्रम कार्यान्वयनलाई सहजीकरण गर्न नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने ।

२३. प्रदेश मन्त्रालयः (१) यस कार्यविधि बमोजिम प्रदेश मन्त्रालयको भूमिका देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) प्रदेश मातहत प्रयोगशालाहरूको पुर्वाधार तथा जनशक्ति व्यवस्था गर्ने/गराउने ।
- (ख) प्रयोगशालाहरूको प्राविधिक क्षमता विकास गर्ने/गराउने ।
- (ग) कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालित क्रियाकलापको अनुगमन मूल्याङ्कन गरी गुणस्तर कायम गर्ने/गराउने ।
- (घ) कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि सङ्घीय मन्त्रालयसँग समन्वय गर्ने ।

२४. नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्ः (१) यस कार्यविधि बमोजिम नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्को भूमिका देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने वित्तीय श्रोत र जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने ।
- (ख) कार्यक्रम सञ्चालनका लागि मातहतका माटो परीक्षण प्रयोगशालाहरूको स्तरोन्नति र प्राविधिकको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने/गराउने ।
- (ग) माटो परीक्षण प्रयोगशालाले सम्पादन गर्ने कार्यहरूको अनुगमन, मुल्याङ्कन गर्ने/गराउने ।
- (घ) निर्देशक समिति र मन्त्रालयको निर्णय कार्यान्वयन गर्ने/गराउने ।
- (ङ) कार्यक्रम कार्यान्वयनलाई सहजीकरण गर्न नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने ।

राजिब

२५. कृषि विभाग: (१) यस कार्यविधि बमोजिम कृषि विभागको भूमिका देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) कार्यक्रमको योजना तर्जुमा तथा बजेट व्यवस्थापनमा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने ।
- (ख) निर्देशक समिति र मन्त्रालयको निर्णय कार्यान्वयन गर्ने/गराउने ।
- (ग) कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा आइपर्ने समस्या समाधान गर्ने/गराउने ।
- (घ) कार्यक्रमको अनुगमन, मुल्याङ्कन र प्रभाव अध्ययन गर्ने/गराउने ।
- (ङ) अन्य आवश्यक कार्य गर्ने/गराउने ।

२६. केन्द्रीय कृषि प्रयोगशाला: (१) यस कार्यविधि बमोजिम केन्द्रीय कृषि प्रयोगशालाको भूमिका देहाय बमोजिम हुनेछ ।

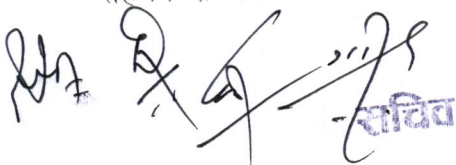
- (क) निर्देशक समितिको सचिवालयको रूपमा कार्य गर्ने ।
- (ख) परीक्षण भएका माटोको नमूना पूनः परीक्षण गरी गुणस्तर एकिन गर्ने ।
- (ग) माटो परीक्षण प्रयोगशाला सञ्चालन र परीक्षण कार्यको अनुगमन मूल्याङ्कन गर्ने ।
- (घ) माटो परीक्षण रिफरेन्स प्रयोगशालाको रूपमा कार्य गर्ने र अन्य माटो परीक्षण प्रयोगशालाहरूलाई प्राविधिक क्षमता अभिवृद्धिमा सहयोग गर्ने ।
- (ङ) प्रयोगशालाहरूको गुणस्तर कायम गर्न प्रयोगशालाहरूको क्रश चेक गर्ने ।

२७. राष्ट्रिय माटो विज्ञान अनुसन्धान केन्द्र: (१) यस कार्यविधि बमोजिम राष्ट्रिय माटो विज्ञान अनुसन्धान केन्द्रको भूमिका देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) डिजिटल स्वायल म्यापको फोकल युनिटको रूपमा काम गर्ने ।
- (ख) माटोको परीक्षण नतिजा तथ्यांक सम्बन्धि फर्म्याट केन्द्रीय कृषि प्रयोगशालासँग समन्वय गरि तयार गर्ने ।
- (ग) डिजिटल स्वायल म्याप अपडेट तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
- (घ) सम्बन्धित सरोकारवालाहरूलाई आवश्यक प्राविधिक सहयोग गर्ने ।
- (ङ) माटो परीक्षण रिफरेन्स प्रयोगशालाको रूपमा कार्य गर्ने र अन्य माटो परीक्षण प्रयोगशालाहरूलाई प्राविधिक क्षमता अभिवृद्धिमा सहयोग गर्ने ।
- (च) माटो परीक्षण प्रयोगशाला सञ्चालन र परीक्षण कार्यको अनुगमन मूल्याङ्कन गर्ने ।
- (छ) जिल्ला तथा स्थानीय तहमा माटो नमूना संकलनका लागि माटोको लक्षित नमूना संख्या तथा स्थान यकिन गरी प्राविधिक समितिलाई चैत्र मसान्तसम्ममा पेश गर्ने ।

२८. प्रयोगशाला: (१) यस कार्यविधिको दफा १० को उपदफा (१) बमोजिमका प्रयोगशालाहरूको भूमिका देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) जिल्ला सम्पर्क व्यक्तिको समन्वयमा स्थानीय तह सम्पर्क व्यक्ति छनोट गर्ने र स्थानीय तहको सम्पर्क व्यक्तिको समन्वयमा माटोको नमूना संकलन गर्ने ।

सचिव

- (ख) संकलित माटोको नमूना परीक्षण गरि जिल्ला सम्पर्क व्यक्ति र स्थानीय तहको सम्पर्क व्यक्तिको समन्वयमा दफा ९ बमोजिमको माटो स्वस्थता प्रमाणपत्र वितरण तथा नतिजा जानकारी गराउने ।
- (ग) वितरित माटोको स्वस्थता प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि संरक्षण गरी राख्ने तथा एकतृत गरिएको नतिजा निर्दिष्ट फर्म्याटमा राष्ट्रिय माटो विज्ञान अनुसन्धान केन्द्र र केन्द्रीय कृषि प्रयोगशालामा पठाउने ।
- (घ) डि.एस.एम को आधारमा आफ्नो क्षेत्रका कृषकहरुलाई माटोको अवस्थाबारे जानकारी गराउने ।
- (ङ) जिल्ला सम्पर्क व्यक्ति तथा स्थानीय तह सम्पर्क व्यक्तिको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

परिच्छेद-७

विविध

२९. प्रचलित कानून लागु हुने: (१) यस कार्यविधिमा व्यवस्था भएका विषयका सम्बन्धमा सोही बमोजिम र उल्लेख नभएका विषयमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
३०. व्याख्या र बाधा अडकाउ फुकाउ: (१) यस कार्यविधिको आवश्यक व्याख्या कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयले गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा उल्लेख भए पनि आर्थिक पक्षमा प्रभाव पर्ने विषयमा अर्थ मन्त्रालयबाट सहमति लिनुपर्नेछ ।
- (३) यस कार्यविधिको संशोधन आवश्यकता बमोजिम कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयले गर्न सक्नेछ ।

